GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA: BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLVIII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 232. Vinerĭ 18 (30) Octomvre. 1885.

Brașovŭ, 17 (29) Octomvre 1885.

Ḍiarele din Clușiu ne totŭ întrébă de ce facemŭ oposițiune sistemului de guvernare actualŭ alŭ acestui statŭ. Noi le-amŭ rĕspunsŭ și le arătămŭ pe fiecare ḍi fărădelegile guvernanțilorŭ și organelorŭ lorŭ. Dér nu vorŭ nicĭdecum sĕ discute seriosŭ cu noi, ci ne totŭ calumniéză ațițândŭ publiculŭ maghiarŭ în contra nóstră.

Póte că vorŭ sta de vorbă cu distinsulŭ deputatŭ maghiarŭ din Ţéra unguréscă, care a visitatŭ Ardélulŭ anume spre a studia relațiunile dela noi și care resumă esperiențele făcute într'unŭ articulŭ publicatŭ în fruntea ḍiarului „*Budapesti Hirlap*“ (Nr. 295 dela 27 Octomvre) sub titlulŭ „*Românii ardelenĭ*,“ în modulŭ următorŭ:

„Agitațiunea daco-română, décă se manifestă prin fapte, este fără îndoială după dreptŭ o crimă, care trebue sĕ se pedepséscă. A pedepsi e ușorŭ și acésta e tréba judecătorului. Gréua problemă a omului de statŭ este, d'a preveni pericululŭ. Ca elŭ sĕ-șĭ pótă resolvá problema, e însĕ de lipsă sĕ cunóscă natura periculului, și décă acestŭ periculŭ isvoresce din dispositiunea unorŭ masse marĭ de poporŭ, trebue sĕ studieze causele acestei disposițiunĭ. Décă o face acésta cu nepreocupare, va ajunge în cele mai multe casurĭ la acelŭ resultatŭ, la care va ajunge istoriculŭ care studiéză trecutulŭ patriei nóstre.“

„Lovirile, ce a avutŭ sĕ le sufere acéstă națiune, nu ni le-au aplicatŭ numai dușmanii noștri, ci și noi le-amŭ causatŭ prin propriele nóstre greșelĭ. Celŭ ce cunósce relațiunile din Ardélŭ, va ajunge la acea convicțiune, că pericululŭ, ce resultă din fierberea elementului românŭ, l'au adusŭ la ivélă greșelele nóstre însĕșĭ. Noi înșine suntemŭ în Ardélŭ cei mai periculoșĭ agitatorĭ daco-românĭ. Noi mânămŭ marea massă a Valachilorŭ (oláhság) în brațele agitatorilorŭ daco-românĭ și îi lăsămŭ pradă influinței lorŭ.“

„Sĕ nu credemŭ că singura causă, că în sînulŭ elementului românŭ din Ardélŭ domnesce o disposițiune dușmănósă, suntŭ aspirațiunile lorŭ naționale. Românimea din Ardélŭ încă și acum are puținĭ ómenĭ cu carte. Orașe nu posede; în cea mai mare parte a ei e agricultóre. Pe țĕranŭ este însĕ fórte greu a-lŭ pune în mișcare cu ideile naționale, din simpla causă, că nu le înțelege. Elŭ e legatŭ de pămĕntulŭ sĕu, trăiesce într'unŭ cercŭ mărginitŭ, nu se gândesce la trecutŭ, cu viitorulŭ nu-șĭ bate capulŭ, încă nu póte pricepe cu mintea sa esistența națională, și chiarŭ și asuprirea națională trebue sĕ o sémtéscă în modŭ individualŭ și imediatŭ, ca sĕ-lŭ scótă din liniștea sa. Dér țĕranulŭ posede unŭ viu sentimentŭ cu privire la interesele sale materiale și sĕmte amarŭ volnicia și călcarea drepturilor. Elŭ este neîncreḍĕtorŭ, dér îi poțĭ câștiga încrederea, décă te ocupĭ consecventŭ cu bună voință de interesele lui, décă îlŭ aperĭ, îi țiĭ parte când are dreptate, și este capabilŭ de a respecta chiarŭ și rigurositatea, când vede că ea se estinde făr' de nicĭ o părtinire într'o formă asupra fiecăruia, asupra celui avutŭ și puternicŭ nu mai puținŭ ca asupra celui sĕrmanŭ și slabŭ. Și țĕranulŭ românŭ sĕmte așa și décă cu tóte acestea vedemŭ, că agitatorii naționalĭ au influință asupră-i, atuncĭ e neîndoiosŭ, că nu e de vină numai agitația națională română, ci a trebuitŭ sĕ se întêmple ceva, ce-lŭ apasă greu, ce vatămă interesele lui, de ce elŭ doresce a se elibera. Făr' de acésta agitatorii daco-românĭ arŭ fi atêrnatŭ în vêntŭ și n'ar fi avutŭ unde sĕ-șĭ așeḍe piciorulŭ.“

„Ca orĭ ce țĕranŭ așa și Românulŭ consideră de conducătorŭ naturalŭ alŭ sĕu pe proprietarulŭ mai mare, décă interesele lorŭ nu se contrariază pré tare. Ţĕranulŭ se sĕmte mai apropiatŭ de domnulŭ, ce se ocupă de agricultură și trăesce într'unŭ satŭ cu elŭ și se înstrăinéză de acela, care n'are proprietate, ca d. e. de advocatŭ, învĕțătorŭ și de popă și are adevĕrată încredere în ei, pentru că nu vede comuniune de interese. Proprietarii maghiarĭ au avutŭ așadér posibilitatea, ca sĕ atragă la sine pe țĕranii românĭ. Interesele lorŭ proprie și ale națiunei au pretinsŭ acésta. Dér ei au lăsatŭ sĕ sîmtă țĕranulŭ românŭ numai disprețulŭ lorŭ, nu s'au ocupatŭ cu elŭ, n'au fostŭ sfătuitorii și conducĕtorii lui, au esploatatŭ strîmtorările lui. Așa au făcutŭ cu puține esceptiunĭ toțĭ. Ţĕranulŭ românŭ însĕ s'a înstrăinatŭ de domnulŭ maghiarŭ, care l'a impinsŭ dela sine și ia vătămatŭ interesele. Singurulŭ sĕu mângâitorŭ a devenitŭ popa, care sufere împreună cu elŭ, în sĕrăciă, în necultură și în năpăstuire.“

„Acésta a făcut'o societatea și óre ce a făcutŭ statulŭ? Și-a organisatŭ elŭ óre autoritățile, justiția și administrația, așa ca poporulŭ sĕ privéscă la ele cu respectŭ și cu încredere, ca sĕ conteze pe nepărtinirea și apĕrarea lorŭ? Nu, a făcutŭ tocmai contrariulŭ. Ca și când ar apĕsa unŭ blăstămŭ asupră-ne, tocmai autoritățile nóstre, ce suntŭ în atingere cu poporulŭ românŭ, *suntŭ cele mai stricate și cele mai volnice, suntŭ obiectulŭ disprețului și alŭ urei. Ómenĭ cu trecutŭ dubiu representă aicĭ* — se înțelege că și aicĭ suntŭ escepțiunĭ — *statulŭ ungarŭ, defraudéză, despóie și storcŭ, instrăinéză banii orfanilorŭ și rĕmasulŭ ómenilorŭ sĕracĭ.*

„Poporulŭ consideră de cel mai mare dușmanŭ alŭ sĕu autoritățile publice și prin urmare și națiunea și statulŭ, pe carĭ îlŭ representă aceste. *Ear guvernulŭ acopere și apĕră aceste abusurĭ*, pentru că fișpanii ḍicŭ, că au lipsă de acei funcționarĭ, carĭ suntŭ *bunĭ corteșĭ* (la alegerĭ) și *suntŭ luptacii ideei de statŭ maghiare*. Și totuși idea de statŭ maghiarŭ nu are dușmanĭ mai periculoșĭ ca aceștia și dacă ei vorŭ continuá opera lorŭ, vomŭ perde Ardélulŭ, pentru că ni-i facemŭ pe locuitorii românĭ dușmanĭ de mórte și singura lorŭ dorință va fi de a stêrpi pe aceia, carĭ representă națiunea maghiară.

„Am supusŭ vederile nóstre cu tótă sinceritatea. Ce ne folosesce sĭnamăgirea? Sĕ mărturisimŭ că și noi suntemŭ vinovațĭ că Românii s'au înstrăinatŭ de noi. E timpŭ încă s'apucămŭ pe o cale mai bună. Proprietarii de pămĕntŭ sĕ se ocupe de poporŭ, sĕ se străduiéscă alŭ câștiga pentru sine și pentru statulŭ maghiarŭ. Corupțiunei autorităților sĕ-i punemŭ capĕtŭ; autoritatea sĕ fiă curată, dréptă, sĕ sfătuéscă cu bunăvoință și sĕ apere acestŭ poporŭ năpăstuitŭ: Ardélulŭ merită sĕ ne dămŭ silințe serióse spre a-lŭ păstra. Fără Ardélŭ Ungaria nu se póte ține. Décă vomŭ înainta mai departe pe calea pe care amŭ apucatŭ, Ardélulŭ e perdutŭ și urmările le vomŭ merita. „Căcĭ orĭce păcatŭ sĕ rĕsbună pe acestŭ pămĕntŭ,“ ḍice marele poetŭ și istoria.“

UNIREA BULGARILORŬ.

Telegramele cele mai nouĕ:

Berlinŭ, 26 Octomvre. „Nord. Allg. Zeitung“ continuă a arĕta *situațiunea ca pacinică*. Ea constată, că perspectivele conferinții au devenitŭ de Sâmbăta îmbucurĕtóre. Din Filipopolŭ află numitulŭ ḍiarŭ, că la revoluțiune n'a luatŭ parte nicĭ unŭ membru alŭ representanței poporului séu alŭ comitetului permanentŭ, și că membrii acestuia suntŭ chiar supraveghiațĭ de poliția și în parte internațĭ. Poporațiunea a fostŭ liniștită prin *scirĭ false*, spre esemplu, că *oficerii rușĭ au sĕ fiă înlocuițĭ cu oficerĭ austriacĭ*.

Petersburgŭ, 26 Octomvre. Impresiunea, ce a făcut'o mesagiulŭ împĕratului Franciscŭ Iosifŭ asupra pressei de aci, este fórte diferită. Numai „Petersburgskija Vjedomosti“ e de totŭ mulțămită și ḍice că acum e *asigurată o acțiune unanimă a celorŭ trei puterĭ* vecine. Bismarck a jucatŭ aci unŭ importantŭ rolŭ. Acum cei din Viena se vorŭ convinge, că Berlinulŭ afară de Viena are și alte interese, ceea ce e în folosulŭ păcii europene.

Nișŭ, 27 Octomvre. Aḍĭ s'a trimisŭ la Belgradŭ *rĕspunsulŭ guvernului sêrbescŭ la nota colectivă* a marelorŭ puterĭ. Convocarea conferenței la Constantinopolŭ n'a făcutŭ aci nicĭ o bună impresiune, deórece se spera că conferința avea sĕ se întrunéscă în Viena. *De altmintrelea aci nu se aștéptă la nicĭ unŭ resultatŭ practicŭ dela conferință.*

Constantinopolŭ, 27 Octomvre. In cercurile diplomatice de aci preponderéză părerea, că *conferința va avea succesŭ*, deórece cele trei puterĭ imperiale suntŭ deplinŭ hotărite, a nu se lăsa sĕ se desbine între sine prin nicĭ unŭ incidentŭ din partea țĕrilorŭ balcanice și sub orĭce împrejurărĭ sĕ rĕmână unite. Sultanulŭ n'a fostŭ la începutŭ pentru conferință, dér la stăruința ambasadorilorŭ celorŭ trei puterĭ imperiale și la urgenta recomandare a consiliului de ministri s'a învoitŭ. Sultanulŭ doresce o resolvare a cestiunei bulgare, care sĕ întăréscă autoritatea turcéscă. Manifestațiunile amicale unirei din partea personalităților oficiale din Anglia au atinsŭ adêncŭ pe Sultanulŭ. — Pórta a refusatŭ a primi pe Dr. Stoilov, ce era sĕ fiă trimisŭ în misiune specială la Constantinopolŭ de către prințulŭ Alexandru alŭ Bulgariei, ḍicĕndŭ că consideră *nefolositóre* o asemenea misiune în referințele politice actuale. La *Banca otomană* a făcutŭ Pórta unŭ *împrumutŭ* de 800,000 funțĭ. Contractulŭ s'a înmânatŭ Sultanului spre primire.

Sutomore, 27 Octomvre. Deórece *Muntenegru îșĭ continuă înarmările de rĕsboiu*, autoritățile turcescĭ au dispusŭ sĕ se împartă emigranțilorŭ musulmanĭ, carĭ se află în Scutari, pușcĭ Martini și munițiune.

Modificarea ministerului în România

O corespondență din Bucurescĭ către „Pester Lloyd,“ dela 25 Octomvre, comunică următórele.

Apropiata convocare a camerelorŭ a datŭ scirilorŭ, ce de câteva ḍile circulă despre o întregire și în parte o modificare a ministerului Brătianu, o însemnătate actuală cu atâtŭ mai mare, cu câtŭ *luarea portofoliului rĕsboiului*, desemnată ca faptŭ hotărîtŭ, *de către ministru-președinte* și *intrarea lui Maiorescu în cabinetŭ* se potŭ considera ca simptome caracteristice pentru judecarea situațiunii esterne și interne a României. Intemeiațĭ pe esperiențe din trecutŭ, ómenii s'au obicĭnuitŭ deja a privi trecerea lui Ionŭ Brătianu la resortulŭ rĕsboiului ca unŭ semnŭ, că situațiunea în afară e seriósă, și prin urmare și acum se consideră acésta ca basă pentru aceea, că guvernulŭ nostru, cu tótă hotărîta intențiune ce are d'a întêmpina orĭ ce reacțiune a turburărilorŭ bulgare, nu scapă din ochĭ *posibilitatea astorfelŭ de incidente neprevĕḍute, care* arŭ trebui sĕ inpună bărbațilorŭ de statŭ conducĕtorĭ datorința d'a lua măsurĭ estraordinare pentru menținerea păcii și pentru apĕrarea granițelorŭ țĕrii.

Ce privesce intrarea lui Maiorescu în cabinetŭ, este cunoscutŭ, că în cursulŭ celorŭ duoi anĭ din urmă deja de repețite orĭ s'a vorbitŭ despre aducerea unuia séu altui representantŭ alŭ așa numitei partide a conservatorilorŭ tinerĭ, ca sĕ ia parte la afacerile guvernului. Cu tóte astea, deși în urma alipirei României la liga de pace a Europei centrale politica esternă a guvernului Brătianu a apucatŭ cu totulŭ acea direcțiune, pentru care partida tinerilorŭ conservatorĭ deja de multŭ intrevenise, totușĭ n'au dispărutŭ acele divergințe de opiniunĭ cu privire la politica internă, care până deunăḍile puneu partida conservatorilorŭ tinerĭ în contraḍicere cu maioritatea guvernamentală a parlamentului. Intrândŭ acum Maiorescu în cabinetulŭ Brătianu, atuncĭ trebue sĕ presupunemŭ că séu se face în privința politicei interne o apropiere de partida conservatóre jună, care e în contra orĭ cărei reforme până ce nu se vorŭ întări instituțiunile de progresŭ ale țĕrii, séu trebue sĕ admitemŭ, că divergințele de opiniunĭ nu suntŭ așa de marĭ, încâtŭ sĕ împedece o cooperare directă a membrilorŭ partidei conservatóre june, puținĭ la numĕrŭ dar distinșĭ prin însemnătatea intelectuală, la resolvarea cestiunilorŭ pendinte

economice fórte importante pentru întregŭ viitorulŭ României.

Afară de Maiorescu, se vorbesce, că și fostulŭ ministru de esterne și justiția în cabinetulŭ Brătianu adv. Eugenŭ Stătescu, va primi unŭ portofoliu. Fiindŭ acum numai portofoliulŭ finanțelorŭ vacantŭ, prin mórtea lui Leca, și dându și, cum se dice, demisiunea actualulŭ ministru de rĕsboiu Fălcoianu, prin intrarea lui Maiorescu și Stătescu cabinetulŭ s'ar completa. Sciri positive în acéstă privință nu vĕ potŭ da, deórece mai circulă diferite sgomote. Atâta e sigurŭ, că actualulŭ ministru de culte Dem. Sturza va ceda resortulŭ sĕu lui Maiorescu, primindŭ în schimbŭ séu ministerulŭ de esterne séu pe celŭ de finanțe.

O enunciațiune a prințului Napoleonŭ.

Dilele trecute prințulŭ Jerôme Napoleonŭ a avutŭ o convorbire c'unŭ colaboratorŭ alŭ diarului »Figaro« și a întrebuințată acéstă ocasiune spre a-și espune vederile asupra situațiunei. La 1883 prințulŭ a fostŭ datŭ o proclamațiune, care avù pentru elŭ urmărĭ rele, căcĭ a fostŭ și arestatŭ câtva timpŭ. Elŭ dise în acéstă proclamațiă între altele: »Franța n'are guvernŭ, rĕulŭ zace în constituțiă, eu suntŭ singurulŭ bărbatŭ, a cărui nume a întrunitŭ șépte milióne 300,'00 voturĭ.« (alusiune la plebiscitŭ.) Astădĭ prințulŭ se folosesce de unŭ limbagiu multŭ mai moderatŭ și se arată chiar a fi amiculŭ republicei.

Prințulŭ indică periculŭ ce amenință din partea monarchiștilorŭ. Elŭ crede, că într'o di maioritatea camerei póte sĕ devină monarchistă și dice, că cu o oposițiune de 200 membri nicĭ nu se póte susținé guvernulŭ Mai departe spune prințulŭ că se îndoesce tare în posibilitatea, ca sĕ se împace radicalii cu oportuniștii republicanĭ și adauge, că monarchiștii potŭ reusi ușorŭ d'așĭ realisa planulŭ „Incapabilĭ de a rĕsturna Republica, încapabilĭ de a-o guverna, monarchiștii prepară o stare revoluționară, spre care Francia merge cu pașĭ repedĭ. Republicanii se mângăiă cu aceea că au 180 voturĭ, dér ei suntŭ desbinațĭ. Prințulŭ accentuéză necesitatea d'a se susținé Republica. „Inainte de tóte,« dice elŭ, »trebue sĕ se asigure Republica; orĭ-ce încercare de restau rare ar fi semnalulŭ pentru isbucnirea revoluțiunei."

Prințulŭ Jerôme e de părere că „republica numai atuncĭ póte sĕ devină unŭ adevĕratŭ guvernŭ, décă va suporta o putere esecutivă, care sĕ fiă în stare a conduce afacerile cu paciință și esactitate," va sĕ dică dênsulŭ accentuéză necesitatea unei esecutive tarĭ, pe când mulțĭ republicanĭ vĕdŭ în slăbirea esecutivei cea mai bună garanțiă a libertății.

In fine prințulŭ pretinde ca Republica sĕ se reformeze, căcĭ décă nu „ea va trebui sĕ péră." Elŭ vorbesce de marea partidă națională democratică" și ne dă se cunóscemŭ, că sub firma „democrației," speréză a jucá încă unŭ rolŭ însemnatŭ, acum când Republica e slăbită din causa desbinărei ce domnesce în sinulŭ partidei republicane. Este unŭ semnŭ alŭ timpului că prințulŭ Jerôme îșĭ redică earășĭ vocea. E témă ca nu cumva Orleaniștii sĕ se profite de slăbiciunile Republicei spre a apuca înaintea Bonapartiștilorŭ.

SCIRILE DILEI.

Proselitismulŭ înscenatŭ în Bârcea-mică — comitatulŭ Hunedórii — cu scopŭ de-a promova maghiarisarea Românilorŭ șĭ-a arătatŭ deja fruntele, căcĭ étă ce ni se scrie din Deva: »In Dumineca trecută, cățĭ-va înșĭ din ce ce șĭ-au părăsitŭ religiunea părintéscă, împreună cu unulŭ care a rĕmasŭ Românŭ adevĕratŭ, au mersŭ sĕ-șĭ petrécă în comuna vecină, Bârcea-mare, unde convenindŭ cu locuitorii de acolo, au începutŭ a se certa și în urmă *neofiții au fostŭ bătuțĭ și alungațĭ*; mergêndŭ însĕ către casă, pe cale s'au apucatŭ și au bătutŭ ei pe consoțulŭ lorŭ de călĕtoriă, adecă pe bietulŭ Românŭ rĕmasŭ credinciosŭ confesiunei sale.« — Așa dară actulŭ I. alŭ tragi-comediei s'a începutŭ!

—0—

După cum anunță »Bud. Corr.,« în privința *reinoirii pactului* ministerulŭ austriacŭ n'a făcutŭ nicĭ o unică declarațiune meritoriă la propunerile și cererile guvernului ungurescŭ. Acésta e și causa, că desbaterile pregătitóre cu privire la tarifulŭ vamalŭ, la calcularea cuotelorŭ și la cestiunea Băncii nu potŭ face nicĭ unŭ progresŭ esențialŭ.

—0—

Cetimŭ în »Ellenzek« dela 26 Octomvre: „In Cicsereda a fostŭ în dilele trecute o *mare ferbere*, din causă că gendarmii au escortatŭ de-alungulŭ orașului pe unŭ ostașŭ »valahŭ« înarmatŭ. Ca fulgerulŭ s'a lățitŭ vestea, că »Valahia" a trecutŭ peste hotarulŭ ungurescŭ și că gendarmii au și prinsŭ pe unulŭ din „armadia rumunyasca",« Din veste s'a aflatŭ de adevĕratŭ atâta, că nu tocmai o armată, ci câțĭva ostașĭ granicerĭ „valahĭ" au trecutŭ peste hotarŭ, și descălțându'șĭ opincele au intratŭ în riulețŭ sĕ prindă păstrăvĭ. Din întêmplare trecêndŭ, p'acolo duoi gendarmĭ maghiarĭ, deteră peste pescuitorĭ tocmai când aceștia scoseseră din riulețŭ păstrăvii. Fuga e rușinósă, dar sănătósă — și vitejii „valahĭ" o tuliră eroicesce. Pe unulŭ l'au prinsŭ gendarmii de gâtŭ și l'au escortatŭ în Cicsereda. Acolo l'a ascultatŭ solgăbirĕulŭ și apoi l'au escortatŭ peste hotarŭ". — Sĕ mai dică cineva, că cei dela „Ellenzek" n'au „condeiu". Étă unŭ pescuitŭ de păstrăvĭ istorisitŭ așa, că i-arŭ invidia și romencierii arabĭ.

—0—

Ne-a venitŭ trista scire, că *Iudita Măcelariu* n. Tobias, soția d-lui consiliarŭ guvernialŭ în pensiune Ilie Măcelariu, a încetatŭ grabnicŭ din viață în vêrstă de 48 anĭ. Răposata a fostŭ una din cele mai distinse femei române din Ardealŭ, fiindŭ impresurată de simpatia tuturorŭ în urma faptelorŭ sale românescĭ. Esprimămŭ adêncile nóstre regrete neconsolabilului soțŭ pentru acéstă durerósă perdere.

—0—

Adunarea comitatului Timișiu a votatŭ »Kulturegylet«-ului din Clușiu suma de 500 fl. — E ușorŭ de datŭ din punga altuia!

—0—

Ni se scrie din Blașiu: »In Nr. 219 alŭ prețuitului diarŭ ce redigeațĭ a apărutŭ o interpelare cu privire la constituirea »Societății de lectură a junimei studióse din Blașiu«, care esistă de 18 anĭ, fundată fiindŭ de Rever. D-nŭ I. M. Moldovanŭ. Eu credŭ că inima fiăcărui Românŭ bine sĕmțitorŭ se bucură, când află că cutare societate a junimei s'a constituitŭ așa și așa, a edatŭ cutare carte, a făcutŭ cutare actŭ de prosperare ș. a. Pentru ce sĕ retăcemŭ și sĕ ținemŭ ascunsŭ și puținulŭ ce-lŭ avemŭ câștigatŭ pe cale dréptă? Afle dér simpaticii cetitorĭ ai »Gazetei" și întregŭ publiculŭ românŭ, că »Societatea de lectură a junimei studióse din Blașiu« s'a constituitŭ pe anulŭ școl. 1885/6 în persónele unorŭ tinerĭ zeloșĭ și conșcii de chemarea lorŭ, carĭ după cum s'a publicatŭ și în »Fóia școlastică« Nr. 17 15 Sept. din locŭ, suntŭ următorii: De președinte s'a delegatŭ din partea conferinței profesorale St. d-nŭ prof. *Iosifŭ Hossu*, de vice-președinte s'au alesŭ stud. de VIII Ieronimŭ Dănilă, de Redactorŭ alŭ fóiei »Filom[...] stud. de cl. VIII Corneliu Iubașŭ, de bibliotecarŭ st[...] de cl. VIII Augustinŭ Berianŭ, de notară stud. cl. [...] Iónŭ Mureșanŭ, de cassarŭ stud. cl. VII Victorŭ Colce[...] și de v-bibl. stud. cl. VII Basiliu Butean."— Unŭ am[...] alŭ Societății.

—0—

O mare parte din orașulŭ *Oravița* a fostŭ prefăcu[tă] în cenușe de unŭ *focŭ cumplitŭ* în nóptea de 14 Octomv[re]. Multe decĭ de familii au rĕmasŭ sub cerulŭ liberŭ. Durer[ile] și lipsele suntŭ nespusŭ de marĭ, dice corespondent[ul] »Luminătorului«; pe când scria, foculŭ ardea de 16 [...] și nu se putea stinge. Numitulŭ diarŭ a și deschis[ŭ] listă de subscripțiunĭ spre a veni în ajutorulŭ nenor[o]cițilorŭ.

—0—

La băile din Capnicŭ nisce făptuitorĭ necunosc[uțĭ] *au spartŭ* depositulŭ erarialŭ de *dinamită* și din ace[a] au dusŭ cu eĭ o cantitate însemnată. Subpretorulŭ C[...] loman Papp i-a urmăritŭ dela Capnicŭ până la Sig[he]tulŭ Marmației și au fostŭ prinșĭ mai mulțĭ individĭ su[s]pecțĭ.

—0—

„Ellenzék," pentru a arĕta folosulŭ cursurilorŭ [de] limba maghiară, dice că la cursulŭ suplimentarŭ din vă[ra] trecută în Losonțŭ, cele 12 comitate din părțile de s[us] ale Ungariei au fostŭ representate prin 117 învĕțăt[ori] nemaghiarĭ. Cu privire la etate celŭ mai tînĕrŭ a f[ostŭ] de 17, celŭ mai bĕtrânŭ de 55 anĭ. Din 117 învĕțăt[ori] abia au fostŭ 20, carĭ au sciutŭ și altă limbă afară [de] cea maternă, și la finea cursului mai fiecare a fostŭ [în] stare a învĕța obiectele elementare în limba maghiar[ă]. Dér nu numai din punctŭ de vedere alŭ învĕțămêntulu[i] ci și din punctŭ de vedere alŭ naționalității arată ma[re] resultatŭ cursulŭ de învĕțămêntŭ, pentrucă între cei 1[17] învĕțătorĭ, au fostŭ vr'o 20 panslaviștĭ sĕlbaticĭ, carĭ [...] totulŭ s'au îmblânditŭ și când 'șĭ au luatŭ rĕmasŭ bu[n] dele institutŭ, „lăcrimândŭ" au declaratŭ, că de aicĭ [în]colo vorŭ fi „adevĕrațĭ Maghiarĭ" și că numai ungures[ce] vorŭ învĕța tóte. Ca ceva caracteristicŭ sistemului ce[...] sului de învĕțămêntŭ de limba maghiară mai putem [...] aminti, că învĕțătorii slavĭ, înainte de învĕțare, cânt[au] în fiăcare di imnulŭ și rĕsunetulŭ maghiarŭ. — S[ĕ] credă cei dela „Ellenzék."

—0—

Serbarea de închidere a esposițiun[ei]. Cu ocasiunea închiderei solemnele a esposițiunei re[gni]colare din Budapesta, ce se va face în 4 Noemvre st[.] nou a. c. la 11 óre înainte de amédĭ, căile fer[ate] de statŭ reg. ung vorŭ libera la tóte gar[ile] (afară de linia Zakany-Bataszek și de garele căii fer[ate] Aradŭ-Timișóra) bilete de esposițiune tour și retour [cu] 50% scădĕmêntŭ, fără biletŭ de intrare și losŭ — pe l[ângă] susținerea celorlalte disposițiunĭ esistente cu privire [la] aceste bilete — începêndŭ dela 31 Octomvre a. c. p[ână] la 4 Noemvre st. n. la 12 óre din di.

SUVENIRI ȘI IMPRESIUNI

Dela cursulŭ pentru învĕțarea limbei maghiare ținută în Zelău [...] c. cu învĕțătorii poporalĭ nemaghiarĭ.

I

Eram se Vĕ scriu, D-le Redactorŭ, din Zelău ce[va] despre cursulŭ suplementarŭ pentru limba maghiară, [la] care cursŭ și eu am luatŭ parte. Însĕ o materiă [a]bundantă oferindumi-se, nicĭ că puteamŭ cuprinde to[tul] într'o simplă corespondință, scrisă și aceea cu gra[bă] Reîntorcêndu-mĕ la căminu-mĭ familiarŭ, cu tóte că [...]

FOILETONŬ.

Insemnătatea meseriilorŭ la Românĭ.

Discursŭ rostitŭ de parochulŭ B. Baiulescu la adunarea despărțĕmêntului I. alŭ »Asociațiunii Transilvaniei,« ținută Duminecă în 29 Septemvre v. în Codlea.

Onorată Adunare! Regularea mijlócelorŭ spre ajungerea scopului „Asociațiunei Transilvane« în § 5 ne îndatoréză a veni mai aprópe în atingere cu poporulŭ nostru, a'i împărtăși învĕțăturĭ în tóte direcțiunile de cultură, anume: prin povețe folositóre, prin arĕtarea mijlócelorŭ nouĕ agronomice, prin învĕțăturĭ despre economiă și comerciu, prin îndemnarea poporului românŭ la îmbrățișarea meseriilorŭ și prin arĕtarea de totŭ ce-i strică lui, și altele. Imĭ iau voiă acum a tracta despre unulŭ din aceste scopurĭ și a vĕ cere ascultarea d-vóstră.

Onorată adunare! Amŭ venitŭ aicĭ în orășelulŭ Codlea, la frații noștri, nu ca sĕ le ceremŭ banĭ, ci de astă dată ca sĕ le dămŭ; sĕ le dămŭ povețe, sĕ le dămŭ încurajare, sĕ le dămŭ lumina spre a înainta către progresŭ, precum înainteză ceilalțĭ conlocuitorĭ ai lorŭ.

Condițiunile pentru înaintarea unui poporŭ suntŭ: luminarea minții prin învĕțătură și câștigarea de averĭ, de bună stare prin muncă. Despre mijloculŭ de a câștiga plugarii românĭ o mai bună stare voescŭ a vorbi.

Cunóscemŭ lipsele țĕranilorŭ românĭ; cunóscemŭ că punga lorŭ e gólă, că elŭ n'are banĭ. De unde sĕ și aibă țĕranulŭ românŭ banĭ, când scimŭ că n'are pe ce căpĕta banĭ și că de altă parte trebue sĕ dea în fiecare di banĭ. Vedemŭ că pe întréga lui îmbrăcăminte dela capŭ până la picióre dela pălăriă până la cismă séu opincă trebue sĕ dea parale; mai trebue sĕ dea parale pe acaretele casei lui, pe uneltele economice și altele. Pe lângă acestea i se cere la darea statului din anŭ în anŭ totŭ mai multŭ, asemenea la repartițiunile comunale, și are nu are, face ce face și trebue sĕ plătéscă.

Neîntreruptŭ dară țĕranulŭ românŭ ca și orășanulŭ trebue sĕ stea cu mâna în pungă, dar elŭ ofteză că punga'i este gólă. Acéstă durere o sciu mai bine esecutorii de dare, carĭ le vêndŭ văcuța cu lapte, le vêndŭ așternutulŭ și țĕranii strigă. Nu au parale plugarii românĭ, pentru că venitele lorŭ suntŭ puține, éră dările lorŭ suntŭ multe. Plugarii românĭ abia potŭ prinde câțiva creițarĭ tómna când vêndŭ puține bucate, cumpărându-le primăvara érăși dela alții mai scumpŭ, ca sĕ-șĭ pótă sĕmĕna puținele holde, ei mai potŭ vinde câte o vită, căcĭ altŭ ceva n'au ce vinde; aceia însĕ carĭ vêndŭ trăgĕtorii din jugŭ și cășcióră, au pornitŭ a rĕmâné cu casa în spate ca melculŭ. Păduritulŭ, le[mnă]ritulŭ nu-lŭ potŭ folosi ca li s'a ințărcatŭ; ei trebue[sc] sĕ plătéscă tacsă pentru o buturugă ce arŭ voi sĕ o ad[ucă] acasă; economia de vite, de oi, de cai, neavêndŭ pășu[ne] comunale, încă li s'a ințărcatŭ.

Afară de acestea mai e și acea nenorocită înt[âm]plare, deși naturală, că plugarii carĭ au avutŭ fii nu[me]roșĭ au împărțitŭ moșia între ei, așa că cu toții n'au [ajunsŭ] nite de ajunsŭ dela pământulŭ ce'lŭ lucră, și trebue[sc] sĕ trécă munții cu copii cu totŭ. Intrebarea este: [ce] ar fi de făcutŭ, ca sĕ se mai pótă ei ajuta? Rĕspunsu[lŭ] este: Că totŭ mai e unŭ mijlocŭ, cu care plugarii [ro]mânĭ arŭ mai puté căpĕta creițarĭ spre a'șĭ acoperi li[p]sele lorŭ. Și acestŭ mijlocŭ este: *meseriile*

Am vorbitŭ, onorată adunare, adeseorĭ despre l[ip]sa marea meseriașilorŭ românĭ, îmĭ cunósceți ideile ce le a[m], că nu ne putemŭ odihni, până ce nu vomŭ forma noi o burgesiă română și nișce orășenĭ românĭ.

Lipsa acestei puterĭ ne-a ținutŭ în cătușĭ patru s[ute] de anĭ și mai bine și această lipsă e causa că suntem adĭ desconsiderațĭ. Acum însă voiu vorbi aicĭ: *des[pre] formarea meseriașilorŭ între plugarĭ*

Unŭ curentŭ, adecă unŭ vêntŭ puternicŭ ba[te], care pre cei ce suntŭ în drumŭ îi împinge înainte. A[se]felŭ de curentŭ, astfelŭ de vêntŭ, împinge pre Românĭ c[ă]tră formarea meseriașilorŭ. Vrea nu vrea, Românulŭ,

cam întârdiatŭ, totuşĭ cugetŭ că cele ce Vĕ trimitŭ aicĭ spre publicare în preţuita fóiă „Gaz. Trans.“ nu şĭ-au perdutŭ nimica din valórea lorŭ.

Cursulŭ a duratŭ din 12 Iuliu până în 19 Aug. participândŭ peste 80 de învĕţătorĭ românĭ şi saşĭ. Incă la începutŭ s'a interdisŭ strictŭ învĕţătorilorŭ de a vorbi în altă limbă decâtŭ în limba maghiară. Spre scopulŭ acesta amŭ fostŭ urmărițĭ la totŭ pasulŭ şi chiar terorisațĭ. Cu tóte acestea, dispositiunea acésta a rĕmasŭ fără de nicĭ unŭ resultatŭ, căcĭ nimicŭ nu e aşa de dulce şi scumpŭ ca şi limba suptă la sînulŭ mamei nóstre. Acésta ar trebui sĕ o scie ori şi care din fanaticii cu idea de a ne maghiarisa cu forța, însemnându-şĭ bine că astădĭ Românulŭ e consciu de sine şi de dreptulŭ sĕu.

Cu durere am observatŭ, Dle Redactorŭ, câtŭ de multă ură nutrescŭ unii din frații noştri maghiarĭ față cu totŭ ce e românescŭ. Numai numele de ‚popă‹ şi ›dascălŭ‹ românescŭ bagă în ei fiorĭ recĭ de-i scutură frigurile în 99 de felurĭ. Voiu citá unŭ singurŭ casŭ din Zelău, care credŭ că va ilustra şi întărì asertiunea mea.

Aflându se în Zelău o trupă teatrală din Mişcolțŭ într'o séră mergemŭ şi noi mai mulțĭ învĕţătorĭ la teatru, căcĭ era anunțată o piesă istorică. La cassă unulŭ dintre noi adresându-se în **limba română** pentru biletŭ- a fostŭ destulŭ ca sĕ insufle frică şi grózâ în Maghiari, ce se aflau de față. Murmurŭ gróznicŭ, confusiune, înjurăturĭ.... ba mĕ mirŭ că nu s'a chiămatŭ numai decâtŭ poliția, honvedimea şi gendarmeria—vedĭ Dómne— pentru a pune mâna pe unŭ ›irredentistŭ.“ Pardonŭ! căcĭ încă nu eşise la ivélă proclamaţia ›irredentei,‹ norocului nostru alŭ bieţilorŭ învĕţătorĭ. In murmurulŭ sĕlbaticŭ alŭ celorŭ cu „kerék ez a zsemle“ a escelatŭ voinicosulŭ advocatŭ (mi se pare cam fără procese) K., celŭ pururea cu ochelarii pe nasŭ, folosindu-se de nisce ameninţărĭ surugiescĭ, cari numai dela unŭ omŭ cu diplomă nu se potŭ aştepta. Debilŭ cu totulŭ trebue sĕ-i fiă acestui omŭ ›oklevél-“ulŭ (diploma) în cele ce se ţinŭ de bunacuviință.

„Szilágy,“ fóia comitatului, încă s'a ocupatŭ de noi învĕţătorii într'unŭ modŭ batjocuritorŭ, înfăţişându-ne cititorilorŭ sĕi mai pre josŭ decâtŭ pe cei din urmă dilerĭ. I-aşŭ întreba eu pe cei dela „Szilágy,“ cine pórtă vina, că noi învĕţătorii nemaghiarĭ nu suntemŭ dotațĭ şi provĕduțĭ întru tóte cu mijlócele materiale de carĭ se bucură cei dela scólele de statŭ fără de nicĭ o dreptate şi din contribuţiunile nóstre? Pentru societatea de maghiarisare vorŭ sĕ introducă unŭ nou aruncŭ de 1 percentŭ la florinulŭ de dare pe toţĭ locuitorii fără distingere de naționalitate, ér bietulŭ învĕţătorŭ confesionalŭ abia îşĭ primesce câte unŭ florinŭ-duoi din miculŭ salarŭ, şi aceia scoşĭ ca vai de ei, câtŭ de silă câtŭ da milă. Şi apoi totuşĭ ni se impută sumanulŭ şi cismele cârpite? Adevĕrŭ! adevĕrŭ dicŭ voue! Décă aţĭ avea credinţă în voi baremĭ câtŭ grăunţele de muştarŭ crepatŭ în patru, totuşĭ nu aţĭ face ceea ce faceţĭ!

Publiculŭ maghiarŭ din Zelău — cu puţine esceptiunĭ — încă se uita la noi cu ochĭ rĕi, mai alesŭ audindu-ne la preumblărĭ vorbindŭ în limba nóstră.

Ce sĕ le facĭ? Caută sĕ-i compătimescĭ, căcĭ prin articulii de totŭ felulŭ scrişĭ în diarele desfrânate, mulţĭ suntŭ orbiţĭ cu totulŭ. Ba facŭ presiune şi asupra bărbaţilorŭ, carĭ mai au puţinŭ sêmţŭ de umanitate. O astfelŭ de victimă am observatŭ a fi şi stimatulŭ inspectorŭ reg. scol. din Zelău I. Kerekes, cu unŭ trecutŭ destulŭ de frumosŭ pentru toţĭ carĭ îlŭ cunoscŭ. Astădĭ însĕ s'a metamorfosatŭ şi d-sa luându-se după capriciele junişorilorŭ spulberaţĭ. dintre carĭ mulţĭ abia suntŭ în stare a'şĭ scrie numele cum se cade şi totuşĭ se dau de literaţĭ, publicişţĭ, gazetarĭ, politicĭ.... şi mai scie Dumnedeu ce. Altfelŭ eu nu 'mĭ potŭ esplica vorbirea, cu care bĕtrânulŭ inspectorŭ scol. a închisŭ cursulŭ în fața unui publicŭ numerosŭ în frunte cu comitele supremŭ, accentuândŭ între multe altele c'unŭ tonŭ apĕsatŭ, că astădĭ se aştéptă dela totŭ natulŭ acestei patrie, ca sĕ sêmţéscă şi sĕ lucre unguresce, éră noi Românii amŭ fi Ungurĭ de confesiunea greco cath. etc. Oho! venerabile inspectore! Gu acestea ai disŭ prea multŭ şi eu te rogŭ sĕ rĕmânĭ d-ta cum ai fostŭ şi până acuma, omŭ cu minte, imparțialŭ şi cinstitŭ, căutândŭ numai la înaintarea învĕţămêntului. Lasă d-ta pe cei buiecĭ sĕ jóce halaripulŭ, căcĭ cu timpulŭ toţĭ se vorŭ convinge, cumcă au voitŭ sĕ edifice pe nisipŭ. Altmintrelea cele esplicate din partea d-lui inspectore cu privire la metodică, planulŭ de învĕţămêntŭ în genere, tractarea unorŭ obiecte în specialŭ, legile de instrucţiune şi ordinaţiunele ministeriale— tóte au fostŭ de mare importanţă pentru fiăcare învĕţăiorŭ. Se vede că d-sa are nu numai o sciinţă profundă, dér şi o dester.tate rară în cele dăscălescĭ

Ce se ţine de propunerile celorlalţĭ profesorĭ, acele au fostŭ practice şi cu tóte că unii profesorĭ suntŭ maghiarĭ din crescutŭ până în tĕlpĭ faţă cu noi s'au purtatŭ în modŭ demnŭ de tótă lauda. Priméscă din parte-mĭ şi pe acéstă cale în numele colegilorŭ mei mulţămita nóstră! Pe lêngă limba maghiară şi metodică cum este de a se propune acésta în scólele nemaghiare ni s'au propusŭ încă: industria de casă (fabricarea de coşurĭ şi bastóne) gimnastica şi cântulŭ. La esamenulŭ de cvalificaţiune au cădutŭ 5 Saşĭ şi vr'o 18 Românĭ.

Sĕ nu cugetaţĭ însĕ, D-le Redactorŭ, că pe lângă învĕţătorii bravĭ şi demnĭ de tótă stima nu amŭ avutŭ şi neghină, adecă de aceia carĭ numai numele de învĕţătorĭ românĭ nu 'lŭ merită. Intr'o óră de prelegere, esplicandu-ni-se de cătră d. inspectorŭ scolarŭ ordinaţiunea ministerială referitóre la conflictele dintre învĕţătorĭ cu poporulŭ, strămutările din staţiune etc. după cum amŭ priceputŭ şi cuprinsŭ eu cu mintea mea dăscăléscă, aceea esplicare a fostŭ astfelŭ ţĕsută ca într'unŭ modŭ fórte finŭ şi cu o dibăciă escelentă sĕ se *sémĕne ură şi împărechierĭ între învĕţătorĭ şi autorităţile scolare* confesionale mai alesŭ preoţime. ›Lăsaţĭ numai că de aci înainte nu se vorŭ mai purta ca în trecutŭ profeţii cei mincinoşĭ (popii), căcĭ fără de scirea nóstră nu e ertatŭ nimicŭ sĕ vĕ facă. Pentru cea mai mică neplăcere ce a-ţĭ avea, adresaţi-vĕ numai la mine şi veţĭ afla apĕrătorŭ‹....... etc. etc. Cam astfelŭ s'a esprimatŭ d. inspectorŭ cătră noi. In urma acésta sĕ scólă naimitulŭ Hugyin Iános învĕţătorŭ în Mineu, căruia 'i mai secundase şi Abroham Illés învĕţătorŭ în Coşieiu şi într'unŭ modŭ hăbĕucŭ maghiaro româno-caosŭ limbisticŭ, *începură a înnegri în totŭ chipulŭ autorităţile nóstre confesionale* începêndŭ cu preoţii şi protopopii şi finindŭ cu consistoriulŭ încâtŭ vĕ mărturisescŭ D le Redactorŭ, că cugetam cumcă coperişulŭ edificiului cade pe mine.

Am observatŭ, că însuşĭ d. inspectorŭ a băgatŭ de sémă că lucrulŭ s'a estinsŭ prea departe şi astfelŭ a întreruptŭ discusiunea. Acelŭ Abrohamŭ în esamenulŭ publicŭ a declamatŭ şi o poesiă maghiară revoluţionară din 1848 „Talpra magyar‹. Rĕsplata i-au fostŭ doi ›jeles‹ (eminenţii) în ›oklevél‘. Mai mare rĕsplată 'i fiă urgia din partea nóstră a învĕţătorilorŭ românĭ şi fiă sigurŭ că cine cunósce slăbiciunile sale îlŭ va încunjura şi se va feri de elŭ ca de unŭ omŭ desperatŭ ›peciociu‘ şi unéltă órbă.

Recolta şi starea plugarului.

Buciumŭ, 18 Octomvre 1885.

Domnule Redactorŭ! In timpulŭ acesta de grea cercare pentru bietulŭ nostru poporŭ, nu va fi fără interesŭ, décă vĕ voiu arĕta în câteva trăsurĭ generale resultatulŭ recoltei din ĕstŭ anŭ, pre teritoriulŭ comunei Buciumŭ şi alŭ comunelorŭ vecine. E dreptŭ, că s'au publicatŭ buletine oficiale din abundanţă, despre recolta ĕstui anŭ; dér după ce acelea presentéză totulŭ în starea cea mai îmbelşugată, este de datoria nóstră a plugarilorŭ dela sate, ca sĕ arĕtămŭ lucrulŭ după cum este într'adevĕrŭ, fără deresurĭ şi podóbe. Decĭ voiu începe cu secerişulŭ sĕmănăturilorŭ de tómnă şi voiu termina cu culesulŭ cucuruzului, ce s'a terminatŭ în sĕptĕmâna trecută.

O facŭ acésta în scopŭ, de a se puté convinge fie-cine despre ródele muncei, de unŭ anŭ de dile, a bietului plugarŭ. Totodată credŭ, că îşĭ va puté face o idee destulŭ de clară fiecare adevĕratŭ patriotŭ, carele într'adevĕrŭ voesce binele acesteì multŭ cercate patrii, că nu cu realisarea de visurĭ în vecĭ irealisabile, precum este şi comedia cu maghiarisarea forţată trebue sĕ se pérdă timpulŭ, ci cu înlăturarea miseriei.

Secerişulŭ sĕcărilorŭ şi alŭ grânelorŭ s'a făcutŭ în ântéia jumĕtate a lui Iuliu. Pre teritoriulŭ comunei Buciumŭ — precum şi pre alŭ comunelorŭ vecine — cu puţine esceptiunĭ, se sémĕnă mai numai sĕcară şi grâu tomnaticŭ, de celŭ din urmă însĕ tare puţinŭ, şi se va vedé pentru ce.

Inainte însĕ de a se începe secerişulŭ — pre când póte sĕ plămădea vestita ordonanţă a ministrului de finanţe, privitóre la încassarea dărilorŭ, — o parte însemnată din sĕmĕnăturile de tómnă au fostŭ sdrobite de grindină, n'a fostŭ destulŭ, că sĕmĕnăturile de tómnă erau de totŭ slabe. Trebue sĕ o spunŭ, că secerişulŭ din ĕstŭ anŭ a fostŭ unulŭ din cele mai slabe. Las' că de câţĭva anĭ secerişulŭ a fostŭ puţinŭ îndestulitorŭ, dér celŭ din ĕstŭ anŭ a întrecutŭ în privinţa neajunsurilorŭ pre tóte celelalte. Căcĭ bietulŭ plugarŭ de pre unŭ locŭ de o gălétă vechiă d. e. n'a luatŭ — în cele mai multe locurĭ — nicĭ chiarŭ sĕmênţa! Cum sĕ se mai pótă susţiné bietulŭ plugarŭ, şi cum sĕ mai supórte îndecitele şi însutitele sarcinĭ, dela carĭ numai mórtea îlŭ póte mântui — décă în urma muncei lui n'are nicĭ unŭ câştigŭ?! Prin ce i se rĕsplătesce lui crunta muncă? Décă la ceva ai avé de a se gândi contrarii noştri, atuncĭ de sigurŭ, ar trebui sĕ se gândéscă la ameliorarea sórtei bietului plugarŭ, care de multe orĭ, în urma cruntei lui ostenelĭ, nu'şĭ póte nicĭ susţiné sufletulŭ în óse, necum sĕ mai pótă suporta şi nenumĕratele sarcinĭ! Grâne n'au fostŭ nimicŭ, căcĭ în locŭ de a se secera, s'a cositŭ ca iérba şi s'au făcutŭ nutreţŭ pentru vite, afară de totŭ ne însemnate esceptiunĭ, carĭ însĕ şi acelea de locŭ n'au datŭ mai multŭ, decâtŭ sĕmênţa. Putemŭ dice, că bieţii plugarĭ au rĕmasŭ fără grâu; ér décă voescŭ sĕ aibă de mâncare — pentru dile marĭ — şi pentru sĕmênatŭ, atuncĭ trebue sĕ cumpere. Mai póte-se afla vr'o muncă mai grea şi mai puţinŭ rĕsplătită ca a plugarului?! Vorŭ învĕţa însĕ ómenii din casurĭ de acestea triste, de a-şĭ mai da copii şi la măiestrii, nu numai totŭ la plugŭ şi ér la plugŭ, căcĭ numai cu plugulŭ nu mai merge! — Aşa stămŭ cu secerişulŭ sĕmênăturilorŭ tomnatice.

Fênŭ încă este de totŭ puţinŭ, încâtŭ n'au ómenii de ajunsŭ pentru iernarea vitelorŭ. De gróza lipsei de nutreţŭ au alergatŭ ómenii în tóte părţile la têrgurĭ, dér nicĭ o ispravă; toţĭ vréu sĕ vêndă, şi nimenĭ sĕ cumpere! Preţulŭ vitelorŭ a scădutŭ înspăimêntătorŭ, şi şi aşa totŭ nu se caută. Lipsa de fênŭ e mare, de bucate mai mare şi de banĭ fórte mare. Bieţii plugarĭ se tânguescŭ în tóte părţile, nu contéză pe nicĭ unŭ ajutorŭ. ‚Totŭ ajutorulŭ e la D-deu‹ — dicŭ ei — aşa de mare e desperarea. Şi dreptŭ au. Duşmanii noştri se îngrijescŭ numai sĕ-le ia, însĕ sĕ-le dea ceva — Dómne apĕră!.... Pe teritoriulŭ comunei Buciumŭ şi în giurŭ, se cultivă şi ovĕsŭ multŭ; dér fiindcă şi o parte însemnată a sĕmĕnăturilorŭ de primăvéră, încă au fostŭ lovite de grindină, şi recolta acestuia a fostŭ puţinŭ mulţămitóre. Şi e de însemnatŭ, că neavêndŭ plugarulŭ sĕ vêndă bucate, ér vitele necăutându-se, economia lui e redusă la nula, deórece pe aci alte isvóră de câştigŭ nu suntŭ.

A venitŭ timpulŭ sĕmĕnatului. Bieţii ómenĭ nu sciau ce sĕ facă: sĕ sémĕne séu sĕ nu sémĕne? ‚De voiu sĕmĕna n'am ce mânca, ér de nu voiu sĕmĕna, n'am ce secera pe anulŭ viitorŭ.‘ Aşa dicéu. Intr'adevĕrŭ, grele timpurĭ!! — Cei carĭ au sĕmĕnatŭ au rĕmasŭ fără bucate pentru timpulŭ până la secere. Mulţĭ au sĕmĕnatŭ puţinŭ, mulţĭ mai nimica, aşa încâtŭ nicĭ pe viitorŭ nu ne putemŭ aştepta la mai multŭ bine.

In mijloculŭ lipselorŭ şi nevoilorŭ bietulŭ plugarŭ totŭ nu-i singurŭ; stăpânirea îlŭ mângâiă prin esecutorii de dare, carĭ nu-lŭ cruţă, nu-lŭ întrébă, că are ce mânca elŭ şi copii lui, ci-lŭ desbracă de hainele de îmbrăcatŭ, de aşternutulŭ din patŭ şi în toiulŭ iernei îlŭ lasă în pradă gerului!... Ei, domnişorilorŭ! Cum mai puteţĭ vorbì de nemulţămirĭ?!! Poporulŭ dela sate, bietulŭ plugarŭ e pré ›mulţămitŭ‹ şi ‚fericitŭ,‹ săpaţi-i grópa; căcĭ elŭ intră de viu în ea!....

In sĕptĕmâna trecută a fostŭ culesulŭ cucuruzului. Acesta a eşitŭ mai bunŭ în calitate, dér în cantitate de mijlocŭ, fiindŭ mĕruntŭ din causa secetei de primăvéră. Considerândŭ însĕ lipsa cea mare a pânei: mămăliga încâ nu va fi de ajunsŭ!

Crumpenile încă s'au culesŭ. Ele vorŭ fi întrebuinţate în mii de felurĭ: cópte, ferte, recĭ, calde. de dulce, de postŭ, în pâne etc., ele nu potŭ lipsi din mâncarea bietului ţĕranŭ. Ele suntŭ unica lui mâncare, carea o mănâncă în tóte dilele fără esceptiune.

Mazĕre, fasole încă a fostŭ puţină.

Nu stau mai bine comunele: Mărginenĭ, Şercăiţa, Toderiţa, Mândra, Ohaba şi Şinca. In privinţa esecutorilorŭ stau însĕ tóte bine, căcĭ în tótă Dumineca se adună zălógele la staţiunea notarială, ér Vinerea se ducŭ în Făgăraşŭ şi se lapĕdă pe preţurĭ de batjocură, căcĭ căcĭ ómenii fiindŭ lipsişĭ, lasă sĕ li se ia totŭ — dór şi sufletulŭ din óse — căcĭ pentru ei dreptatea a muritŭ!

Unŭ plugarŭ.

---

orăşénŭ séu plugarŭ, trebue sĕ înveţe pe lângă carte şi o meseriă, altfelŭ rĕmâne hamalŭ, slugă. Vorŭ nu vorŭ plugarii, trebuescŭ sĕ înveţe şi ei câte o meseriă, căcĭ nu potŭ sta fără lucru şi au lipsă de parale. Pe lângă lipsă, Românulŭ are şi elŭ óre-care mândriă, care îlŭ împinge sĕ nu rĕmână inferiorŭ conlocuitorului sĕu. Elŭ dice: N'am şi eu minte ca şi celălaltŭ? de ce sĕ mĕ lasŭ mai pre josŭ? de ce sĕ nu încercŭ şi eu ca elŭ? până când sĕ'mĭ dică streinulŭ: tîndală şi calicule; decĭ, crepe ›ucigă-lŭ crucea,“ eu trebue sĕ înaintezŭ, trebue sĕ se vadă că am muncitŭ,

Acestŭ boldŭ din năuntru este causa, că vedeţĭ pre Românii Codlenĭ vêndêndŭ la têrgulŭ Braşovului căruţe frumóse şi solide lucrate de ei, şi mulţime de acestea ducêndu-le în România şi luândŭ banĭ bunĭ pe ele. Astfelŭ de meseriă n'aţĭ vĕdutŭ înainte cu 10—15 anĭ la Codlenĭ. Veţĭ vedé la ei şi alte lucrurĭ făcute de mânĭ românescĭ. Mai vedemŭ pe ţĕranii românĭ vêndêndŭ pre la têrgurĭ ciubare, putinĭ, coşurĭ, olăriă, lucrurĭ de paie şi altele, carĭ mai nainte nu le vedémŭ. — Până aci am arĕtatŭ, că lipsa şi îndemnulŭ propriu au făcutŭ pre plugarii românĭ sĕ înveţe şi câte o meseriă. Mai încolo voiu arĕta, că plugulŭ cu meseria suntŭ strânsŭ legate.

Pămêntulŭ e ca ugerulŭ şi plugulŭ cu meseria suntŭ asemenea ţiţelorŭ dela ugerŭ. Vĕ puteţĭ convinge de acéstă legătură strînsă a plugului cu meseria din cele ce se întêmplă între plugarĭ. Femeia plugarului românŭ sapă, plivesce, culege cânepa, o topesce, o melinţă şi face snopĭ. Acésta e economia plugăritului; ea însă nu a isprăvitŭ aci, ci érna tórce cânepa, o face tortŭ, o deapănă, o urzesce, o ţese, o albesce, o croiesce şi cóse cămăşĭ şi ismene. Acésta ce a făcutŭ femeea română e meseria casnică. Nu numai acésta, ci femeea română din lâna vitelorŭ sale face dimiă, cióreci, zeche şi altele. Étă că aflămŭ pe femeia română o meseriaşă. Aşa aflămŭ şi pre plugarulŭ românŭ.. Elŭ ară, sémĕnă, plivesce, seceră grânele, le îmblătesce şi pune grăunţele în podŭ, în pivniţă séu în hambare. Acésta se ţine de economia plugăritului. Elŭ însă nu a isprăvitŭ aci, ci duce grăunţele la móră şi le macină. Decĭ étă-lŭ morarŭ, étă-lŭ meseriaşŭ. Altulŭ din făină cóce pâne, étă-lŭ meseriaşŭ pânarŭ (brutarŭ). Alţĭ plugarĭ românĭ din pelea meilorŭ facŭ căciulĭ şi peptare. Étă i cojocarĭ. Alţii peile porcilorŭ slabĭ orĭ ale viţeilorŭ le argăşescŭ cu cóje de arinĭ şi cu cenuşe şi facŭ opincĭ séu talpă. Étă-i argăsitorĭ.

Plugarii n'au de lucru numai cu câmpulŭ, dară au şi cu pădurea, cu lemnele; în totŭ satulŭ afli rotarĭ românĭ, afli lemnarĭ, lucrătorĭ de case, chiarŭ şi zidarĭ. Étá dară, că de sine din firea lucrului îi aflămŭ meseriaşĭ.

(Va urma.)

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 28 Octombre st. n. 1885

Rentă de aurŭ 4% . . .	98.50	Bonurĭ croato-slavone . .	102.—
Rentă de hârtiă 5% . .	90.80	Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	97.75
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	148 10	Imprumutulŭ cu premiu ung.	118 20
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) . . .	97.—	Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului .	121.25
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	124 50	Renta de hârtiă austriacă	82.35
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	108 50	Renta de arg. austr. . .	82 60
Bonurĭ rurale ungare . .	103.—	Renta de aurŭ austr. . .	108 85
Bonurĭ cu cl. de sortare	101 25	Losurile din 1860 . . .	140 25
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	102 75	Acțiunile băncel austro-ungare	865 —
Bonurĭ cu cl. de sortare	101 50	Act. băncel de creditŭ ung.	285 75
Bonurĭ rurale transilvane	101 70	Act. băncel de creditŭ austr.	283 60
		Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5 94
		Napoleon-d'orĭ	9 94
		Mărcĭ 100 împ. germ. . .	61.45
		Londra 10 Livres sterlinge	125.

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 16 Octomvre st. v. 1885.

	Cump	vênd.
Renta română (5%). . . .	87	88
Renta rom. amort. (5%) . .	90½	91½
» convert. (6%) . .	87¼	88¼
Împr. oraș. Buc. (20 fr.) . .	30½	32
Credit fonc. rural (7%) . .	101	102
» „ „ (5%) . .	85¾	86¾
» » urban (7%) . .	97	97¾
» » » (6%) . .	90½	91¼
» » » (5%) . .	81	82
Banca națională a României		
Ac. de asig. Dacia-Rom.		
« » » Națională		
Aurŭ	12¾	13.⅛
Bancnote austriace contra aurŭ. .	2.00	2.02

Anunțămŭ acelorŭ onorațĭ cetitorĭ, carĭ vorŭ binevoi a se aboná la fóia nóstră de aicĭ încolo că avemŭ încă în reservă numerĭ dela începutulŭ anului 1885, prin urmare potŭ sĕ aibă colecțiunea întrégă.

Administratiunea »Gaz. Trans.«

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** și pe linia **Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta** a tei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	5.00	7.45	—
Predealŭ (	—	9 45	12.50	—
(	—	9.47	1.09	—
Timișŭ	—	10.11	1.40	—
Brașovŭ (	—	10.44	2.27	—
(	6.22	10.51	2.55	—
Feldióra	7.01	11.18	3.38	—
Apatia	7.33	11.36	4.17	—
Agostonfalva	8.01	11.51	4.47	—
Homorodŭ	8.45	12.23	5.42	—
Hașfaleu	10.10	1.19	7.37	—
Sighișóra (	10.29	1.30	8.01	—
(	10.39	1.37	8.21	—
Elisabetopole	11.19	2.05	9.05	—
Mediașŭ	11.54	2.25	9 43	—
Copsa micĭ	12.12	2.36	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blașiu	1.30	3.13	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiușŭ	2.11	3.40	7.43	—
Aiudŭ	2.55	4.01	8.29	—
Vințulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	4.24	9 12	—
Ghirisŭ	4.09	4.49	10.23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Clușiu (	5.56	5.58	12.59	—
(	6.08	6.08	—	8.00
Nedeșdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirișŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	7.14	—	11.04
Ciucia	8.28	7.43	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	8.22	—	2.05
Mező-Telegd	10 01	8.48	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velințe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare (	10.37	9.13	—	4.05
(	10.51	9.18	10.37	—
P. Ladány	12.37	10.31	12.59	—
Szolnok	2.58	12.07	4.45	8.22
Buda-pesta	6 00	2.10	10.05	10.30
Viena (	6.35	2.45	10.50	—
(	3.00	8 00	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	7.15	—	—	—
Budapesta	6.47	1.45	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	3.41	7.29	9.11	11.40
P. Ladány	1.44	5.21	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	6.41	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	—
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2 11	—
Mezö-Telegd	—	7.14	10.28	2.34	—
Rév	—	7.42	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.48	4.01	—
Ciucia	—	8.31	1.31	4.26	—
Huiedin	—	9.01	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriș	—	—	4.0	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeșdu	—	—	4.36	6.24	—
Clușiu (	—	10.0	5.05	6.43	—
(	12 0	10.16	—	7.03	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriș	2.16	11.24	—	8.51	—
Cucerdea (	3.12	11.43	—	9.31	—
(	3.32	11.45	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vințulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	12.08	—	10.24	—
Teiușŭ	4.50	12.22	—	10.44	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	—
Blașŭ	6.02	12.57	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copșa mică	7.00	1.27	—	12.36	—
Mediașŭ	—	1 45	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	2.06	—	1.56	6.40
Sigișóra	—	2.31	—	2.34	7.20
Hașfaleu	—	2.50	—	3.02	8.01
Homorod	—	3.48	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	4.19	—	5 30	11.03
Apatia	—	4.34	—	6.03	11.3
Feldióra	—	4.53	—	6.35	12.14
Brașovŭ (	—	5.20	—	7.14	1.09
(	—	5 3	—	—	1.50
Timișŭ	—	6.07	—	—	2.48
Predealŭ (	—	6 32	—	—	3.23
(	—	7.30	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	11.35	—	—	9.40

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiușŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4 27
Vințulŭ de josŭ	12 20	—	4.53
Șibotŭ	12.52	—	5.19
Orăștia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2 35	—	6.39
Branicica	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3 50	—	7.41
Zam	4.25	—	8.12
Soborșin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6 14	10 23
Paulișŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovațŭ	7.56	7.17	11.18
Aradŭ	8.10	7.32	11.32
Szolnok (	2.39	12.00	4 53
(	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8 0
Szolnok (	11.02	3.44	11.40
(	11.12	4.02	12 00
Aradŭ	3.37	7 53	5.25
Glogovațŭ	4.13	—	6.19
Gyorok	4.38	—	6.45
Paulișŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5 10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bêrzova	5.57	—	8.10
Soborșin	6 42	—	5.58
Zam	7.14	—	9.28
Gurasada	7.43	—	9.56
Ilia	8.01	—	10.17
Branicica	8.21	—	10.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9 05	—	11.23
Orăștiă	10.10	—	12.24
Șibotŭ	10.43	—	12.53
Vințulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiușŭ	12 05	—	2.24

Aradŭ-Timișóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2.18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9.25
Merczifalva	7.56	2.53	9 36
Timișóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroșenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 30	11.50	2.23
Streiu	7 05	12.27	3.00
Hațegŭ	7.53	1.19	3.49
Pui	8.46	2.10	4.40
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Banița	10.11	3.35	6.07
Petroșenĭ	10.43	4 04	6.39

Timișóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timișóra	6.07	12.25	5 00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6.53
Aradulŭ nou	7 40	2.54	7.24
Aradŭ	7.50	3.10	7.40

Petroșenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroșenĭ	6 49	9.33	5 28
Banița	7.27	10.14	6.08
Crivadia	8.06	10.54	6.4
Pui	8.50	1 7	7.35
Hațegŭ	9.31	12 17	8 02
Streiu	10.16	12.58	8 44
Simeria	10.53	1,35	9.15

Tipografia ALEXI, Brașovŭ.